

Sygn. akt I KK 5/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Rafał Malarski

SSN Piotr Mirek

w sprawie J. B.

skazanego z art. 209 § 1a k.k.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 9 lutego 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w K.

z dnia 15 października 2020 r., sygn. akt II K [...]

**uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.
postępowanie karne wobec J. B. umarza, a kosztami procesu
obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 15 października 2020 r., sygn. akt II K [...]. uznał J. B. za winnego tego, że w okresie od dnia 11 listopada 2017 r. do dnia 18 lipca 2018 r. w K. uchylał się od wykonywania na rzecz małoletniej G. B. obowiązku alimentacyjnego poprzez niepłacenie świadczenia okresowego w postaci renty alimentacyjnej, której wysokość w kwocie miesięcznej 600 złotych

określona została ugodą zawartą przed Sądem Okręgowym w K. w dniu 2 lutego 2016 r. w sprawie o sygn. akt I C [...], przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości przekracza równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, czym naraził małoletnią na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. i za to na podstawie art. 209 § 1a k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1);

na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił mu wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres 2 lat próby (pkt 2);

na mocy art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał go do regularnego płacenia rat alimentacyjnych na rzecz małoletniej córki G. B. (pkt 3), oraz na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał do informowania kuratora o przebiegu okresu próby (pkt 4).

Sąd wydał również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu i na podstawie art. 627 k.p.k. i art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych zasądził na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe, za wyjątkiem opłaty (k. 96, akt SR w K. o sygn. II K [...]).

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 23 października 2020 r. (k. 99, akt SR w K. o sygn. II K [...]).

Od tego wyroku kasację złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości na korzyść skazanego J. B.. W kasacji **zarzucił** rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, dotyczących uprzedniej karalności oskarżonego, co doprowadziło do skazania J. B. wyrokiem z dnia 15 października 2020 r., sygn. akt II K [...], za czyn z art. 209 § 1a k.k., popełniony w okresie od 11 listopada 2017 r. do 18 lipca 2018 r., podczas gdy za tożsamy występki, popełniony na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej, zawierający się w granicach czasowych od dnia 23 sierpnia 2017 r. do dnia 20 lipca 2018 r. oraz od dnia 31 października 2018 r. do dnia 11 lutego 2019 r., oskarżony został już uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w K. z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt II K [X.], co stanowi bezwzględną przyczynę

uchylenia orzeczenia określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Podnosząc ten zarzut **wniósł** o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, gdyż zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa procesowego, opisanym w jej zarzucie. Jak bowiem ustalono Sąd Rejonowy w K. wyrokiem nakazowym z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt II K [X.], uznał J. B. za winnego tego, że w okresie od dnia 23 sierpnia 2017 r. do dnia 20 lipca 2018 r. oraz od dnia 31 października 2018 r. do dnia 11 lutego 2019 r. w K., uchylał się od wykonywania na rzecz małoletniej G. B. obowiązku alimentacyjnego poprzez niepłacenie świadczenia okresowego w postaci renty alimentacyjnej, której wysokość w kwocie miesięcznej 600 złotych, która została określona wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 lutego 2016 r., sygn. akt I C [...], przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości przekracza równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, czym naraził małoletnią na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. i za to na mocy art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 34 § 1 i 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. W pkt II wyroku, działając na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k., Sąd zobowiązał go do systematycznego łóżenia na utrzymanie córki G. B.. Sąd wydał również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych i zwolnił J. B. z obowiązku ich ponoszenia w całości (k. 53, akt SR w K. o sygn. II K [X.]). Wobec braku sprzeciwu uprawnionych stron, wskazany wyrok nakazowy uprawomocnił się w dniu 18 maja 2019 r. (k. 57, akt SR w K. o sygn. II K [X.]).

Analiza spraw karnych Sądu Rejonowego w K.: o sygn. akt II K [...] (wyrok wydany w tej sprawie został zaskarżony kasacją), oraz o sygn. akt II K [X.], wskazuje, iż miejsce, sposób działania J. B., osoba małoletniej pokrzywdzonej – G. B., jak i przedmiot zamachu, obu porównywanych przypisanych czynów zabronionych, zakwalifikowanych z art. 209 § 1a k.k., w czasie obejmującym okres

od dnia 11 listopada 2017 r. do dnia 18 lipca 2018 r., są tożsame. Zaś wyrok nakazowy wydany w sprawie o sygn. akt II K [X.], w części odnoszącej się do okresu od dnia 23 sierpnia 2017 r. do dnia 20 lipca 2018 r. oraz od dnia 31 października 2018 r. do dnia 11 lutego 2019 r., wykracza poza granice czasowe czynu przypisanego J. B. w wyroku w sprawie o sygn. akt II K [...]. Tym samym, późniejsze chronologicznie skazanie w sprawie o sygn. akt II K [...], dotyczyło prawomocnie osądzonego już czynu zabronionego. Powyższe uchybienie było wynikiem niedopełnienia przez Sąd *meriti* ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji okoliczności sprawy oraz zaniechania poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie sytuacji prawnej wówczas oskarżonego J. B., ukształtowanej wszystkimi wydanymi wobec niego prawomocnymi wyrokami, do czego Sąd był zobowiązany na podstawie art. 366 § 1 k.p.k. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 stycznia 2002 r., sygn. akt II KKN 45/01, LEX nr 53020, z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV KK 149/18, LEX nr 2498044). Wskazać należy, iż uprzednie prawomocne skazanie wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w K. z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt II K [X.], wynikało z danych Krajowego Rejestru Karnego (por. k. 80-81 i k. 88-89 akt SR w K. o sygn. II K [...]), a przed zamknięciem przewodu sądowego, działając na podstawie art. 394 § 1 i 2 k.p.k., Sąd ten przecież uznał za ujawnione bez odczytywania dowody zgromadzone w aktach sprawy, a więc również i wskazane dane o karalności (k. 95, akt SR w K. o sygn. II K [...]). Powyższe dowodzi, iż Sąd *meriti* nie wyciągnął należytych wniosków z tego, że w czasie, kiedy przed tym Sądem toczyło się postępowanie w sprawie o sygn. akt II K [...], został już wobec J. B. wydany wyrok skazujący za tak samo zakwalifikowany występki. Właśnie z racji tego, że orzeczenie w sprawie o sygn. akt II K [X.] zapadło w związku ze skazaniem za czyn z art. 209 § 1a k.k., celem wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy Sąd Rejonowy w K. zobowiązany był poczynić stosowne ustalenia w odniesieniu do uprzedniej karalności oskarżonego. W wyniku powyższego zaniechania wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 15 października 2020 r., sygn. akt II K [...], zapadł z rażącym naruszeniem art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. (powaga rzeczy osądzonej), albowiem J. B. za ten sam czasokres trwałego przestępstwa niealimentacji został już wcześniej prawomocnie skazany na

mocy orzeczenia tego samego Sądu Rejonowego z dnia 8 maja 2019 r., który został wydany w sprawie o sygn. akt II K [X.].

Poza sporem jest, że powaga rzeczy osądzonej (*res iudicata*), która rodzi zakaz *ne bis in idem* stanowi negatywną, bezwzględną przesłankę procesową w rozumieniu dyspozycji art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Podkreśla się, że prowadzenie postępowania karnego wbrew zasadzie *ne bis in idem*, rażąco godzi w gwarancyjną regułę pewności stanu prawnego. Nie bez znaczenia jest również brak powtórnej legitymacji sądu do wymierzenia sprawiedliwości, skoro czyn sprawcy został już raz publicznie potępiony poprzez przypisanie winy i orzeczenie o karze za ten czyn (por. np. wyroki Sadu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2004 r., sygn. akt WA 23/04, i z dnia 11 stycznia 2022 r., sygn. akt III KK 423/21).

W przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. przeszkoda procesowa może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą lub gdy okres określony w sprawie rozpoznawanej jako następna został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej - jak to ma miejsce w niniejszej sprawie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 listopada 2004 r., sygn. akt V KK 272/04, LEX nr 163223, z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17, LEX nr 2337346, z dnia 23 lutego 2021 r., sygn. akt IV KK 186/20, LEX nr 3174817, z dnia 7 lipca 2021 r., sygn. akt IV KK 286/21).

W tej sytuacji, z uwagi na wystąpienie, w realiach niniejszej sprawy, przeszkody prawnej z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., stanowiącej bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., należało uchylić zaskarżony kasacją Prokuratora Generalnego wyrok Sądu Rejonowego w K. i umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., zakończone nim postępowanie karne o czyn z art. 209 § 1a k.k., popełniony przez J. B. w okresie od dnia 11 listopada 2017 r. do dnia 18 lipca 2018 r.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

